herpy

ŻABY

## Rogatka urugwajska

# *Ceratophrys ornata*

*Ceratophrys ornata* to masywna żaba o szerokim pysku z pampy w Argentynie, Urugwaju i na najdalszym południu Brazylii, która leży zakopana i czeka, aż w pobliżu pojawi się coś jadalnego. Samice dorastają do 17 cm i potrafią połknąć ofiarę niemal tak dużą jak one same. Gatunek jest odporny i łatwy w utrzymaniu, ale wymaga respektu wobec pyska i stałej rutyny sprzątania i karmienia.

Rodzina: Ceratophryidae  Nazwa angielska: Ornate Horned Frog

### NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

#### ZWIERZĘ

| | |
|---|---|
| Wielkość dorosłego osobnika | **8-17 cm**<br>długość od pyska do kloaki |
| Waga | **187-482 g** |
| Długość życia | **6-15 lat** |
| Aktywność | **O zmierzchu i w nocy** |
| Tryb życia | **Naziemny i kopiący nory** |
| Środowisko | **Mokradła i lasy i łąki strefy umiarkowanej** |
| Toksyny skórne | **Brak znanych** |
| Trudność | **Początkujący** |

#### HODOWLA

| | |
|---|---|
| Min. terrarium | **45 × 45 × 30 cm**<br>D × S × W dla 1 dorosłego osobnika |
| Temperatura w dzień | **24-28 °C** |
| Temperatura w nocy | **22-24 °C** |
| Wilgotność | **65-80%** |
| Woda | **Miska z wodą** |
| UVB | **Opcjonalne**<br>Strefa Fergusona 1 |
| Zimowanie | **16-20 °C**<br>6-12 tygodni |
| Pokarm | **Owady, kręgowce i dżdżownice i ślimaki** |
| Utrzymanie | **Pojedynczo** |

#### ROZMNAŻANIE

| | |
|---|---|
| Rozmnażanie | **Jajorodny** |
| Rozwój | **Kijanki w wodzie** |
| Miejsce składania jaj | **W wodzie** |
| Dojrzałość płciowa | **12-24 miesięcy** |
| Liczba jaj w zniesieniu | **1 000-2 000** |
| Czas do wyklucia | **2-4 dni**<br>przy 24-26 °C |
| Okres larwalny | **28-41 dni**<br>od wyklucia do metamorfozy |
| Pokarm larw | **Inne kijanki** |
| Opieka nad potomstwem | **Brak** |

#### OCHRONA I FORMALNOŚCI

| | |
|---|---|
| CITES | **Niewymieniony** |
| IUCN | **Narażony (VU)** |

## O gatunku

*Ceratophrys ornata* to jeden z największych i najbardziej krępych gatunków w rodzinie Ceratophryidae. Głowa jest ogromna, a pysk stanowi około połowy wielkości zwierzęcia. Oczy osadzone są wysoko, a nad każdym z nich skóra tworzy mały, spiczasty płat przypominający róg. Nogi są krótkie i mocne, a żaba słabo skacze. Kolor podstawowy jest jaskrawozielony z

ciemnozielonym, brązowym, żółtym i czerwonym rysunkiem oraz kremowobiałym, nakrapianym brzuchem, ale występują też osobniki ciemnozielone i albinosy, a hodowcy wyprowadzili kilka odmian barwnych.

Samice osiągają 12-17 cm od pyska do kloaki, samce 8-12 cm. Dorosła samica może ważyć około 480 g, a samiec około 190 g; dane te opierają się na niewielu osobnikach. Dorosłe samce rozpoznaje się po modzelach godowych na przednich kończynach oraz luźnej, ciemniejszej skórze na gardle, gdzie znajduje się worek rezonansowy. U młodych zwierząt płeć jest trudna do rozpoznania.

Gatunek został opisany przez Thomasa Bella w 1843 roku jako *Uperodon ornatum* na podstawie materiału z podróży Darwina na statku Beagle. Jest typowym łowcą z zasadzki: zakopuje się, pozostawiając na wierzchu tylko oczy i rogi, i atakuje, gdy ofiara podejdzie wystarczająco blisko. Gryzie mocno i rzuca się także na zdobycz zbyt dużą, by ją połknąć, co w najgorszym razie kosztuje ją życie. *C. ornata* jest blisko spokrewniona z *C. cranwelli*, a krzyżówki obu gatunków sprzedawane są jako tak zwane fantasy frog. Obecnie *C. ornata* rozmnaża się znacznie rzadziej niż *C. cranwelli*.

Skóra ma gruczoły surowicze, które wytwarzają słabą toksyczną wydzielinę. Nie opisano, by szkodziła ona ludziom lub ich podrażniała, dlatego toksyczność skóry określono jako brak. Realnym zagrożeniem jest ugryzienie: szczęki mają ostre zęby i zębopodobne wyrostki, a ugryzienie dużej żaby boli i często powoduje krwawienie. Zawsze myj ręce po kontakcie ze zwierzęciem, wodą i podłożem.

## Występowanie i środowisko

*Ceratophrys ornata* żyje na umiarkowanych terenach trawiastych południowo-wschodniej Ameryki Południowej, w pampie, w Argentynie, Urugwaju i na najdalszym południu Brazylii. W Argentynie znana jest z prowincji Buenos Aires, Córdoba, Entre Ríos, La Pampa, Mendoza i Santa Fe, a zdecydowana większość odnotowanych stwierdzeń pochodzi z Argentyny. Udokumentowanym stanowiskiem jest równina zalewowa nad Arroyo el Pescado w pobliżu La Platy w prowincji Buenos Aires.

Istnieją pojedyncze doniesienia z Paragwaju, ale nie zostały potwierdzone i kraj ten nie jest uwzględniony na mapie. Stwierdzenia daleko poza tym obszarem dotyczą zwierząt z niewoli lub błędnych zapisów.

> **Naturalny zasięg:** Argentyna, Urugwaj i Brazylia.

### ŚRODOWISKO

Gatunek żyje na otwartych, płaskich terenach trawiastych, na polach uprawnych i na skrajach lasów w pobliżu okresowych zbiorników wodnych, rowów i zalanych łąk. Klimat charakteryzuje się ciepłym, wilgotnym latem od października do kwietnia z temperaturą 28-32 °C i obfitymi deszczami oraz chłodniejszą, suchą zimą od maja do września ze średnią temperaturą 18-22 °C. Średnia wilgotność powietrza wynosi 65-80 %.

Żaba spędza większość czasu zakopana w błocie lub luźnej ziemi. W zimnym, suchym okresie zapada pod ziemią w stan spoczynku i tworzy na skórze ochronną błonę chroniącą przed wysychaniem. Ma zapasy tłuszczu, z których korzysta: w czasie spoczynku żaba traci na wadze i spala zarówno glikogen, jak i tłuszcz. Późną wiosną, gdy nadchodzą ciepło i deszcze, zwierzęta wykopują się i rozmnażają w płytkich, okresowych zbiornikach.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

## Hodowla

### TERRARIUM

Dorosłe zwierzę potrzebuje poziomego terrarium o wymiarach co najmniej 45 × 45 × 30 cm. Ogólna zasada dla tego rodzaju to powierzchnia dna 8-10 razy większa od wielkości zwierzęcia, a duża samica chętnie dostanie więcej. Wysokość ma mniejsze znaczenie, bo żaba nie wspina się i słabo skacze. Zbyt duże terrarium może jednak utrudnić młodej żabie chwytanie pokarmu. Trzymaj zwierzęta osobno, bo gatunek zjada osobniki własnego gatunku.

Zapewnij 10-20 cm luźnego, wilgotnego podłoża, aby żaba mogła się całkowicie zakopać, np. włókno kokosowe zmieszane ze sphagnum i odrobiną chipsów kokosowych albo bioaktywne podłoże leśne na warstwie drenażowej. Na wierzchu połóż liście lub mech, dodaj kryjówkę z korka lub jaskinię oraz niską, ciężką miskę z wodą. Żywe lub sztuczne rośliny, np. epipremnum w zakopanych doniczkach, dają schronienie i pomagają utrzymać wilgotność. Unikaj żwiru i kamyków, które mogą zostać połknięte.

Terrarium powinno mieć pokrywę z dobrą wentylacją, aby podłoże nie kwaśniało i nie pleśniało. Usuwaj odchody i resztki pokarmu co najmniej raz w tygodniu, a w razie potrzeby częściej. Od czasu do czasu przekop podłoże i wymień je całkowicie, gdy zacznie brzydko pachnieć lub gnić. Jeśli kilka terrariów stoi obok siebie, ustaw między nimi przesłony, aby żaby nie rzucały się na szybę.

Czytaj więcej: Budowa terrarium i podłoże bioaktywne

### TEMPERATURA

W dzień terrarium utrzymuje się w temperaturze 24-28 °C, a w nocy 22-24 °C. *C. ornata* najlepiej je w cieplejszym zakresie, a gorzej, gdy jest chłodno. Temperatura powyżej 30 °C lub poniżej 18 °C przez dłuższy czas może być śmiertelna. Mata grzewcza powinna znajdować się na boku terrarium, a nie pod dnem, bo wysusza ziemię; można też użyć żarówki grzewczej w pokrywie. Zawsze stosuj termostat i dwa termometry, jeden w ciepłej, a drugi w chłodnej części. Nie ustawiaj terrarium w bezpośrednim słońcu.

Do rozmnażania zwierzęta muszą przejść chłodny i suchy okres spoczynku w temperaturze 16-20 °C przez 6-12 tygodni (zob. Rozmnażanie). Przy stałej temperaturze przez cały rok spoczynek nie jest konieczny, a zimować powinny tylko zdrowe, dobrze odżywione zwierzęta.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

### WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza utrzymuje się na poziomie 65-80 % przez cały rok, a w okresie godowym podnosi do około 90 %. Codziennie lekko zraszaj, tak aby podłoże było wilgotne, ale nie mokre. Zapewnij w podłożu zarówno wilgotniejsze, jak i suchsze strefy, na przykład pod kryjówką, a młodym żabom daj nieco wilgotniejsze warunki niż dorosłym. W cieplejszej części roku zraszaj częściej.

Skóra jest cienka i wchłania wodę oraz substancje bezpośrednio, więc podłoże nigdy nie może całkowicie wyschnąć, ale stale mokre podłoże prowadzi do grzybic i problemów skórnych. Do zraszania używaj wody z kranu uzdatnionej preparatem usuwającym chlor i chloraminę albo czystej wody bez kamienia.

### WODA I JAKOŚĆ WODY

Zawsze zapewnij niską miskę ze świeżą, uzdatnioną wodą, wystarczająco dużą, by cała żaba mogła się w niej położyć, z wodą sięgającą najwyżej do pyska żaby. Żaba słabo pływa i musi móc odpoczywać z głową nad wodą i bez trudu wychodzić.

Żaba często załatwia się w wodzie, więc wymieniaj ją codziennie i myj miskę w gorącej wodzie bez mydła. Gatunek jest bardzo wrażliwy na insektycydy, zwłaszcza substancje takie jak chlorpiryfos, które działają na układ nerwowy. Nigdy nie używaj środków owadobójczych w pobliżu terrarium.

### OŚWIETLENIE I UVB

UVB nie jest konieczne, ale słaba świetlówka UVB (strefa Fergusona 1) może być korzystna, ponieważ w naturze żaba otrzymuje trochę UV. Zawieś ją nad jedną stroną, tak aby w pozostałej części zawsze był cień, i nie dawaj UVB albinosom, ponieważ są wrażliwe na światło. Światło powinno być włączone 12 godzin dziennie, najlepiej sterowane programatorem czasowym, a w nocy powinno być ciemno. Żaba jest najbardziej aktywna o zmierzchu i w nocy, a większość dnia spędza zakopana.

Czytaj więcej: Światło i UVB

### ŻYWIENIE

Gatunek zjada niemal wszystko, co zmieści się w pysku. W naturze dorosłe żaby zjadają przede wszystkim kręgowce, takie jak myszy, małe ptaki, jaszczurki i inne żaby, ale też duże pająki i owady. W terrarium podstawą diety powinny być owady i dżdżownice: świerszcze, szarańcza, karaczany i dżdżownice. Myszy podaje się tylko sporadycznie dużym zwierzętom, bo żaba może się od nich uzależnić i odmawiać owadów, a dieta złożona wyłącznie z myszy prowadzi do otyłości.

Młode żaby karmi się codziennie, dorosłe co trzeci lub czwarty dzień. Lepiej podać kilka mniejszych owadów karmowych niż jednego dużego i używać pęsety, aby żaba nie połykała podłoża. Żaba może się udławić, jeśli spróbuje połknąć coś zbyt dużego.

Dobrze karm owady karmowe przez 1-2 doby wcześniej i obsypuj je wapniem z D3 zmieszanym z multiwitaminą. Urozmaicaj dietę jak najbardziej, podając dżdżownice, świerszcze, szarańczę i karaczany.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

### ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

*Ceratophrys ornata* to osiadła żaba, która większość czasu spędza zakopana i wychodzi tylko po to, by jeść. Nie jest to zwierzę do brania na ręce. Może skoczyć na dłoń, która zbliży się za bardzo, a ugryzienie boli. Jeśli ugryzie, poczekaj, aż sama puści, bo jeśli wyrwiesz rękę, rana może się pogłębić.

Przenoś zwierzę jak najrzadziej i używaj czystego plastikowego pojemnika, np. podczas sprzątania. Jeśli musisz je dotknąć, używaj mokrych, czystych dłoni lub bezpudrowych rękawiczek i chwytaj od tyłu. Trzymaj gatunek pojedynczo: zjada osobniki własnego gatunku, także duże. Samce głośno nawołują dźwiękiem, który bardziej przypomina kaczkę w opałach niż żabę. Nawet kijanki wydają pod wodą krótkie, metaliczne dźwięki, prawdopodobnie w celach obronnych.

Czytaj więcej: Odchów kijanek

## Rozmnażanie

### DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samice są zawsze większe. Samce mają w okresie godowym luźną, ciemniejszą skórę na gardle i brązowawe modzele godowe na przednich kończynach. U młodych zwierząt płeć jest trudna do rozpoznania. Gatunek może osiągnąć dojrzałość płciową po 12 miesiącach, ale zaleca się poczekać, aż zwierzęta będą miały 18-24 miesiące, zanim zostaną wykorzystane do rozmnażania. Wybieraj zdrowe zwierzęta w dobrej kondycji.

### GODY I KOPULACJA

Gatunek trudno rozmnożyć w niewoli i wymaga to okresu spoczynku naśladującego zimną, suchą porę. Karm zwierzęta obficie przez miesiąc, a karmienie przerwij dwa tygodnie wcześniej, aby jelita były puste. Następnie skróć oświetlenie z 12 do 8 godzin, stopniowo obniż temperaturę do 20 °C w ciągu dwóch tygodni i zraszaj rzadziej. Gdy żaby się zakopią, obniża się temperaturę do 16 °C, a powierzchnia może nieco przeschnąć. Spoczynek trwa 6-12 tygodni, najkrócej u najmłodszych zwierząt. Jeśli żaby nie chcą się zakopać, wróć do normalnej opieki i spróbuj później.

Potem stopniowo przywraca się światło, temperaturę i zraszanie. Po tygodniu karmienia zwierzęta umieszcza się w paludarium z wodą na całym dnie, tak głęboką, by mogły trzymać głowę nad wodą, i intensywnie zrasza kilka razy dziennie. Mała grupa z dwoma samcami na każdą samicę daje lepsze wyniki niż pojedyncza para.

U zwierząt, które nie chcą się rozmnażać, zastrzyk hormonalny może wywołać nawoływanie, ampleksus i składanie jaj w ciągu doby. Metodę stosują naukowcy i weterynarze, a nie prywatni hodowcy.

### JAJA I KIJANKI

Samica składa 1000-2000 jaj, które leżą pojedynczo i rozproszone w wodzie, przyklejone do roślin, kamieni i ścianek zbiornika. Większość z nich rozwija się w zdrowe kijanki. Po złożeniu jaj wyjmij rodziców, bo zjadają jaja. Nie ma opieki nad potomstwem.

Kijanki są drapieżnikami i kanibalami. Karm je kilka razy dziennie żywym pokarmem, takim jak rureczniki, larwy komarów i siekane dżdżownice, i trzymaj je pojedynczo w małych pojemnikach lub w dużym zbiorniku z mnóstwem roślin pływających, w których mogą się ukryć. Woda musi być czysta i uzdatniona, bo kijanki są bardzo wrażliwe na insektycydy.

### METAMORFOZA

Wyklucie następuje w ciągu 2-4 dni. W temperaturze 25 °C kijanki swobodnie pływają i jedzą po około trzech dobach, tylne kończyny pojawiają się po 17 dniach, a metamorfoza następuje po 28-41 dniach; górna granica została zapożyczona od *C. cranwelli*.

Gdy pojawiają się przednie kończyny, kijanka musi mieć płytką wodę i łatwy dostęp do lądu, np. pochyły kamień lub pływający kawałek korka, w przeciwnym razie utonie. Kijanki mogą jeść nawet w trakcie metamorfozy. Przenieś świeżo przeobrażoną młodą żabkę z dala od pozostałych, aby nie została zjedzona.

### ODCHÓW MŁODYCH

Młode mierzą prawdopodobnie 30-40 mm w chwili metamorfozy, podobnie jak u *C. cranwelli*. Trzymaj każde młode osobno w małym pojemniku z kilkoma cm wilgotnej ziemi, niską miską z wodą i kryjówką, bo młode zjadają też swoje rodzeństwo. Zraszaj codziennie.

Codziennie podawaj małe, żywe owady karmowe, takie jak świerszcze i dżdżownice, obsypane wapniem i witaminami, i przechodź na większy pokarm w miarę wzrostu młodych. Regularnie je waż lub mierz, aby widzieć, czy rosną, i przenieś je do większego terrarium, gdy staną się za duże na pojemnik.

## Zdrowie i częste błędy

Gatunek jest odporny, ale w hodowli pojawia się kilka typowych problemów:

- Otyłość i niedożywienie. Dieta złożona wyłącznie z myszy prowadzi do otyłości. Urozmaicaj pokarm i obsypuj owady wapniem z D3.
- Zadławienie. Żaba może próbować połknąć coś zbyt dużego. Podawaj pokarm odpowiedniej wielkości.
- Zatwardzenie spowodowane połkniętym żwirem lub podłożem.
- Brudna woda i podłoże. W zamkniętym, wilgotnym terrarium bakterie szybko się namnażają. Wymieniaj wodę codziennie i regularnie usuwaj odchody.
- Chemikalia. Kijanki silnie reagują na insektycydy, takie jak chlorpiryfos. Nie używaj w terrarium środków ochrony roślin ani środków czyszczących.
- Pasożyty. Płazy w niewoli mogą mieć wiele rodzajów pasożytów jelitowych. Zanieś próbkę kału do weterynarza znającego się na płazach, jeśli żaba chudnie lub słabo je.
- Brucella. U gatunku w niewoli wykryto atypowy szczep *Brucella*. Nie wyjaśniono, czy może on zarażać ludzi, dlatego dokładnie myj ręce po kontakcie ze zwierzętami, wodą i podłożem.

Jeśli żaba przestaje jeść na kilka tygodni, nie będąc w stanie spoczynku, ma obrzęki, rany lub zaczerwienioną skórę albo otwiera pysk i go nie zamyka, skontaktuj się z weterynarzem doświadczonym w leczeniu płazów. Zwierząt w stanie spoczynku nie należy wykopywać.

### Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.